

Міністерство освіти і науки України
 Поліський національний університет
 Житомирський державний університет імені Івана Франка
 Інститут рибного господарства НААН України
 Національний університет біоресурсів і природокористування України
 Білоцерківський національний аграрний університет
 Херсонський державний аграрно-економічний університет
 Львівський національний університет ветеринарної медицини та біотехнологій імені С. З. Ґжицького
 Державне агентство рибного господарства України
 Житомирська філія державної установи «Інститут охорони ґрунтів України»

III ВСЕУКРАЇНСЬКА НАУКОВО - ПРАКТИЧНА КОНФЕРЕНЦІЯ

«ВОДНІ І НАЗЕМНІ ЕКОСИСТЕМИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЇХ БІОРІЗНОМАНІТТЯ - 2020»

3 - 5 ЧЕРВНЯ 2020 РОКУ
 м. ЖИТОМИР

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛІСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЖИТОМИРСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ІВАНА ФРАНКА
ІНСТИТУТ РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА НААН УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ
І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ
БЛОЦЕРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ХЕРСОНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРАРНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ЛЬВІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВЕТЕРИНАРНОЇ МЕДИЦИНИ
ТА БІОТЕХНОЛОГІЙ ІМЕНІ С. З. ГЖИЦЬКОГО
ДЕРЖАВНЕ АГЕНТСТВО РИБНОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ
ЖИТОМИРСЬКА ФІЛІЯ ДЕРЖАВНОЇ УСТАНОВИ
«ІНСТИТУТ ОХОРОНИ ҐРУНТІВ УКРАЇНИ»

ВОДНІ І НАЗЕМНІ ЕКОСИСТЕМИ ТА ЗБЕРЕЖЕННЯ ЇХ БІОРІЗНОМАНІТТЯ – 2020

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Житомир - 2020
ПНУ

СЕКЦІЯ 5. ЗООЛОГІЯ ТА ЕКОЛОГІЯ ТВАРИН

УДК 595.4:591.524/.525

ПОРІВНЯЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА ВИДОВОГО СКЛАДУ АКАРИДІЄВИХ КЛІЩІВ (ACARIFORMES, ACARIDIA) ДОСЛІДЖЕНИХ ПОЖИВНИХ СУБСТРАТІВ

Я.Р. Оксентюк¹

¹Житомирський державний університет імені Івана Франка, вул. Велика Бердичівська, 40,
Житомир, 10008, Україна

Комірні кліщі представлені великою кількістю видів, значній частині із яких властиве широке розповсюдження, яке пов'язане із перенесенням їх людиною на великі відстані разом з харчовими продуктами і різним вантажем. За даними Васильєва: «Акариди здатні заселяти найрізноманітніші субстрати, особливо харчові продукти – зерно, сухофрукти, овочі, вина, борошно, продукти тваринного походження, комбікорми, крупи, сіно, рослинну лікарську сировину, скупчення різних рослинних залишків, місця зберігання запасів тощо» [1]. Тому, метою нашого дослідження було порівняти фауністичний склад акаридів у різних типах поживних субстратів.

Матеріалом дослідження слугували близько 13000 акаридів у вигляді кліщів, зібраних з аграрних та промислових об'єктів протягом 2014-2017 років. Проби відбирали із запасів зернових та олійних культур, а також із сміття, перги та підмору із дна вуликів *Apis mellifera* Linnaeus, 1758, із сіна та соломи, комбікорму, пошкоджених овочевих культур. Згідно з методиками, адаптованими до акарологічного дослідження, проводили збір та опрацювання матеріалів проводили [2]. Порівняльний аналіз комплексу акаридів у досліджених субстратах проводили за допомогою коефіцієнта фауністичної подібності С'єренсена (Qs) і коефіцієнта фауністичної подібності Жаккара (Kj) [3].

Видовий склад акаридів у досліджених поживних субстратах представлений у таблиці 1.

Таблиця 1. Видовий склад акарид (Acariformes, Astigmata) у різних типах поживних субстратів Житомирського Полісся

Родина	Види	Поживні субстрати					
		1	2	3	4	5	6
Suidasidae	<i>Suidasia nesbiti</i> Oudemans, 1905	+					
Acaridae	<i>Acarus siro</i> Linnaeus, 1758	+	+	+	+	+	+
	<i>A. farris</i> (Oudemans, 1905)	+	+		+		
	<i>A. tyrophagoides</i> (Zachvatkin, 1941)	+	+		+		
	<i>Mycetoglyphus fungivorus</i> Oudemans, 1932				+		+
	<i>Tyrolichus casei</i> Oudemans, 1923	+	+				
	<i>Tyrophagus putrescentiae</i> (Schrank, 1781)	+	+		+	+	
	<i>T. molitor</i> Zachvatkin, 1941	+	+		+	+	+
	<i>T. perniciosus</i> Zachvatkin, 1941	+	+			+	+
	<i>T. humerosus</i> (Oudemans, 1923)	+			+		
	<i>T. longior</i> (Gervias, 1844)	+				+	
	<i>T. formicetorum</i> Volgin, 1948	+					
	<i>T. mixtus</i> Volgin, 1948		+				
	<i>Schwiebea nova</i> (Oudemans, 1906)		+				
	<i>Neoacotyledon sokolovi</i> (Zachvatkin, 1940)	+					+
	<i>Sancassania berlesei</i> (Michael, 1903)						+
<i>S. sphaerogaster</i> (Zachvatkin, 1937)						+	

Видовий склад акаридєвих кліщів пошкоджених овочів є найбільш подібним з акарокомплексом сміття, підмору та перги з дна вуликів ($Q_s = 0,45$; $K_j = 0,3$), (спільні – 5 видів). Для фауністичного угруповання овочевих культур найменш подібним є фауністичне угруповання акарид зернових культур ($Q_s = 0,33$; $K_j = 0,2$), (спільні – 5 видів) [4].

Різниця видового складу кліщів у різних типах поживних субстратів може залежати від якісного і кількісного складу поживних речовин у досліджених субстратах, їх механічних властивостей (твердості і агрегатного стану), морфофункціональних типів ротових органів акарид, характеру підготовки шматочків їжі у кишківнику для травлення і безпосередньо самого процесу травлення, концентрації водневих іонів у певних відділах кишківника, рівня ферментативної активності травних клітин акарид тощо. Міжвидова конкуренція відіграє у цьому також певну роль [4].

Література

1. Васильєва И. С. Клеши – вредители продовольственных запасов, их хозяйственное и медицинское значение / И. С. Васильєва, А. Д. Петрова-Никитина, Т. М. Желтикова // Пест-менеджмент. – 2008. – № 2. – С. 18–21.
2. Определитель обитающих в почве клещей (Sarcoptiformes) / [Буланова–Захваткина Е. М., Вайнштейн Б. А., Волгин В. И. и др.]; под ред. М. С. Гилярова. – Москва : Наука, 1975. – 491 с.
3. Песенко Ю. А. Принципы и методы количественного анализа в фаунистических исследованиях / Ю. А. Песенко. – М.: Наука, 1982. – 281 с.
4. Akimov I. A. Functional and ecological adaptations of several acaridid mite species (Acariformes, Astigmata) for feeding on stored products / I. A. Akimov, Ya. R. Oksentyuk // Vestnik Zoologii. – 2018. – Vol. 52 (4). – P. 553–560.

УДК 598. 2(477.41-21)

ОБЛІК ВОДНО-БОЛОТНИХ ПТАХІВ У ВЕСНЯНИЙ ПЕРІОД 2020 РОКУ НА ТЕРИТОРІЯХ РИБОРОЗПЛІДНИХ СТАВКІВ М. БІЛА ЦЕРКВА ТА ДОСЛІДНОГО ГОСПОДАРСТВА «НИВКА» (М. КИЇВ)

М.В. Причена¹, Ю.О Коваленко²

Інститут гідробіології НАН України,
проспект Героїв Сталінграда, 12, м. Київ, 04210, Україна.

Внаслідок посилення процесів забудови, ведення інтенсивного сільського господарства тощо, відбувається руйнація середовища існування для більшості видів водно-болотних птахів – це становить значну загрозу їх життю та відтворенню. Зі свого боку посилене рекреаційне навантаження на водно-болотні угіддя впливає на присутність низки видів птахів на зазначених територіях. Урбанізація завойовує все більше простору в природних екосистемах. Натомість своєрідною альтернативою втраченим біотопам стали штучно створені водні системи – рибогосподарські ставки каскадного типу, які повноцінно замінили птахам їх природне середовище існування. Через це існує необхідність у проведенні моніторингових досліджень видового і кількісного складу мігруючих та гніздових видів, зокрема, у межах міст.

Матеріал було зібрано протягом березня-травня 2020 року на Білоцерківських риборозплідних ставках (м. Біла Церква, зона Лісостепу) та ставках дослідного рибного господарства «Нивка» (м. Київ, зона Правобережного Полісся). Щотижневому моніторингу підлягали 10 ставів Білоцерківського риборозплідника та 8 ставків господарства «Нивка».